

איש לרעהו

לקט אמרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
פגדולי ישראל,
על מדות טובות
שפביאות
לאהבת הזולת,
הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
© אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל

רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש ג' אדר א תשס"ח שבת - ירושלים 4:43 תל-אביב 4:58 חיפה 4:48 מוצ"ש - ירושלים 5:58 תל-אביב 5:59 חיפה 5:57

פרשת תרומה

מצות צדקה

זכות גדולה ומעלה נשגבה להפריש מהממון והנכסים לצרכי צדקה!

נלמד מהפסוק: "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" (פרק כה"ב)
וידועה קושיית המפרשים: מדוע כתבה תורה בלשון "ויקחו" ולא בלשון "ויתנו"? ותיריך הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל (בספרו בית הלוי) כי לאמיתו של דבר, מה שיש לו לאדם בממונו הוא רק אותו חלק שנותן לצדקה. ויתכן שיהיה לו לאדם ממון הרבה, אין זה נחשב ממון שלו אלא רק "מופקד" אצלו. ורק מה שנותן לצדקה זהו שלו ממש וכדברי חז"ל "ב"ב יא) על מונבז המלך, עיי"ש. נמצא איפוא, שהנתינה היא בעצם לקיחה לעצמו ומתאים הלשון "ויקחו".

בדרך זו נוכל לבאר גם את הפסוק הנאמר אצל אברהם אבינו, כשהכניס אורחיו אמר להם: "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם" (בראשית י"ח) ולכאורה היה מדוייק יותר לומר "ואתנה פת לחם"? אלא ידע אברהם אבינו שכל מה שנותן לאורחיו הוא בעצם לוקח זכויות לעצמו כפי שביאר הבית הלוי בפסוק "ויקחו לי תרומה".

הגה"צ רבי יוחם לייבוויץ זצ"ל מביא בספרו (דעת תורה - פרשת בא) שאלה גדולה ששאל הפילוסוף היווני אריסטו: מצד טבע הדברים היה מן הראוי כי מקבל צדקה יאהב יותר את נותן הצדקה מאשר הנותן יאהב את המקבל, ואנו רואים שבאמת לא כך הם פני הדברים אלא הנותן אוהב את המקבל יותר?!

לדעתו של אריסטו הסיבה לכך היא משום שהאהבה תלויה באיכות הקבלה. והנה מקבל הצדקה מקבל רק פרוטה, נמצא שלפי ערך הפרוטה שמקבל כך הוא אוהב את הנותן, אך הנותן, על ידי נתינתו קונה מהמקבל מדת הנדיבות בנפשו, יוצא שהוא מקבל מהעני הרבה יותר מאשר העני קיבל ממנו, ולפי הערך שהוא מקבל מהעני כך הוא אוהבו, על כן אוהבו הרבה יותר מאשר העני אוהב אותו.

ואולם - אומר רבי ירוחם - כל זה נכון מצד החכמה ("חכמה בגויים תאמין") אך זו ידיעה מוגבלת, שכן חז"ל הקדושים שידעו את סודות הטבע לאמיתם, אמרו (במד"ר רות פ"ט) "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב... העני הזה עומד על פתחך והקב"ה עומד על ימינו, אם נתת לו זה שעומד על ימינו מברכך... שנאמר (תהלים קט"לא) "כי יעמוד לימין אביון". נמצא לדעת חז"ל כי על ידי הפרוטה שנותן לעני, מחובר הוא אל מקור הברכות עצמו! הקף נשגב כזה אי אפשר להשיג על פי חכמה, עומק כזה מתגלה רק לחז"ל שידעו טבע הדברים באמת ולא בהשערות.

נתינה הגונה

פעם בא עני לבקש צדקה מהגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל. אמר רבי יחזקאל למקורבו שהיה אז בביתו: תן לו כסף מהמגירה (שם היה מונח כלי מלא מטבעות). הלך הלה ונתן לעני מטבע אחד.

ראה זאת רבי יחזקאל וקם ממקומו באומר: "מה כבר יוכל העני לקנות במטבע זו? שתי ירקות"? ומיד נטל מלוא חופנו מטבעות ומסרם לעני.

פניני רבינו יחזקאל

הכל למען הזולת

סיפר כ"ק האדמו"ר מבלז'וב זצ"ל להרב שלמה לורנץ שליט"א: בבואי לאמריקה הייתי פליט שואה מחוסר כל. למחרת הגיעי, התקשר אלי כ"ק האדמו"ר מאוז'רוב - רבי משה יחיאל אפשטיין זצ"ל והזמין אותי להתגורר במעונו באמרו: "אני לא זכיתי להתנסות בשבעה מדורי גיהנם של השואה כמוכם. לכן אני עוזב את ביתי ונותן לכם את ה"שטיבל" שלי ואת החסידים שלי עד שתסתדר באופן עצמאי, כראוי".

כאשר עלה האדמו"ר מאוז'רוב ארצה, הביא איתו כסף די הצורך כדי לקנות דירה מרווחת, כפי שמתאים לאדמו"ר. אך כאשר שמע שיתומה (קרובת משפחתו) עומדת להנשא וזקוקה לכסף, מסר לה את הכספים שהיו מיועדים לדירתו, ולעצמו שכר דירה בדמי מפתח.

במחיצתם

העלון השבוע מוקדש לעילוי נשמת

האשה **צרת חיה פרידה סינקלר ז"ל**

בת ר' אברהם הלוי סגל ז"ל

נלב"ע כד שבט תשס"ז



זכות גדולה לגבות מעות מן הציבור לצרכי צדקה!

נלמד מהפסוק: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" (פרק כה"ב)

לומדים המפרשים רמז מכאן אף למגביות לצרכי צדקה שמצוים ישראל, כיצד עליהם להתרים את הציבור, דאף כי אמנם הנותן בעצמו מעות לצדקה אינו צריך ליתן דוקא לשם המצוה, אלא גם אם הפריש מעות לצדקה על מנת שיחיה בנו "הרי זה צדיק גמור" (פסחים ח.), מכל מקום, הגובה מן הציבור, עליו לעשות כן לשם שמים ולא להנאתו האישית. הוא שנאמר "ויקחו לי תרומה" - לי לשמי.

על אותם גבאיי צדקה הגובים לצרכי עניים, אמרו חז"ל בגמרא (בבא בתרא ח.): "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" (דניאל י"ג) - אלו גבאיי צדקה! מדוע נמשלו גבאיי צדקה לכוכבים? מה שייכות יש בין אלו לאלו?!

מפרש הקב הישר (ח"ב פרק צא): כי ענין הכוכבים הוא להאיר בלילה ולא ביום, שכן "שרגא בטיהרא לא מהני" (חולין ס:). כך גם הגבאים, מיוחדים הם להאיר במקומות האפלים - אלו מקומות העניות והדלות, ובאותם מקומות יראו הגבאים ליתן אור והשגחה בשימת עין ובעיץ פקידא לטובה, ואיך ומה לעשות.

כבר הארכנו בספרנו ("איש לרעהו" - עמוד שפב) בגודל מעלתם הנשגבה של הגבאים המתרימים מעות לצרכי צדקה, וכפי שמובא בגמרא (בבא בתרא ט.) "גדול המעשה יותר מן העושה" שנאמר (ישעיה לב). והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם. ובפירש"י שם.

ונשאל הגאון רבי אליהו ב"ר שמואל מלובלין זצ"ל (בספרו שו"ת יד אליהו סימן נד): מאחר ומבואר ברע"ב בפ"ג מביכורים משנה ג' שיש לעמוד מפני נושאי התינוק למולו וכן מפני נושאי המטה, [בגלל שהם מתעסקים בעשיית מצוה וכן איתא בירושלמי (פ"ג דביכורים) אמר ר' יוסי בר ר' בון בשם ר' הונא בר חייה: בא וראה כמה גדול כוחן של עושי מצוות, שמפני זקן אין עומדים ומפני עושי מצוות עומדין. וכן כתב הט"ז (יו"ד סימן ס"א סק"ב)], האם יש לעמוד גם בפני גובה הצדקה בשעה שהולך וגובה מאיש לאיש כנהוג. האם הוא גם כן בכלל "עושי מצוה" שיש לעמוד בפניהם? ואם נאמר שאכן גם הם בכלל עושי מצוה, עדיין יש לשאול, היאך יהיה הדין אם האיש הגובה מקבל שכר, שמשלמין לו על טרחתו, האם גם אז נכלל הוא בכלל המתעסק במצוה או לא?

והכריע ה"יד אליהו" [אחרי משא ומתן ארוך בדברי חז"ל והפוסקים, ואין כה"מ] בזה הלשון: "פשוט דנכון לעמוד בפני כל עושי מצוה בשעה שמתעסקים, אם כן, נכון לעמוד בפני המתעסק הגובה כמ"ש יהיה חלקי מגובי צדקה, אכן אם הוא בשכר נראה לי דאינו בכלל זה דהא להנאת עצמו מכיון, ואפילו ברבו המלמדו תורה שהוא קודם לאביו [לנהוג בו כבוד] כתב בספר **חסידי**, זה דוקא אם לימדו בחינם, ואם נתנו שכר, מי שנותן השכר הוא קודם לרבו בזה [שהוא גורם הלימוד] וכן כתב הש"ך סי' רמ"ד ס"ג, וכל שכן כאן שזה הגובה צדקה עושה משום שכר, אם כן אינו בכלל עושה מצוה כלל וזה פשוט". עכ"ל.

"התרמת נדיבים" כיצד?

פעם עשה הגה"צ רבי רפאל ברוך טולידאנו ממקנס דצ"ל את יום שבת קודש בעיר קזבלנקה, לרגל שמחה במקלהות עם. החורף היה אז בעיצומו ורבי רפאל ברוך תיאר בדרשתו לפני המסובים את סבלות העניים ומשפחותיהם בימי קור וצינה, שהם נזקקים לשמיכות חמות וקצרה ידם מלהשיג. הוא הציע לערוך מגבית בקרב הקהל. הציבור שרובו ככולו דמה, כי מדובר פה בסכומים קטנים, הסכים להצעה.

אך מה נדהמו כשרבי רפאל ברוך הודיע על חפצו להיות התורם הראשון והכריז על נדבתו בסך 50 אלף פראנק, סכום עצום. התביישו כולם לתרום פחות ממנו וכך הצליח לגייס באותו מעמד סכום גדול לעזרת עניי מרוקו. ועוד באותו יום, במוצאי שבת, גזר על המתנדבים שיפרעו לו מיד את הסכומים שהתחייבו. **אורות ממזרח**

"בעלי החובות לא יקבלו זאת כתשלום"...

פעם בא השרף **מסטרעליסק** לשבות אצל גיסו האדמו"ר **מקוסוב** (בעל "אהבת שלום"). במוצאי שבת באו רבים להפרד מהרבי מקוסוב שישב בביתו ומהשרף ששהה באכסנייתו.

בתוך הבאים היה גביר אחד שסיפר לרבי מקוסוב בסוד כמוס, כי נהפך עליו הגלגל, איבד את כל הונו וחובותיו השתרגו עליו ואינו יודע כיצד יחלץ ממצבו.

אמר לו הרבי: "אשתדל לפעול עבורך ישועה. עצתי שתלך גם לגיסי השרף ותספר לו מצבך. אחר כן תשוב ותספר לי מה אמר"

יצא הגביר, וכעבור שעה חזר עם הבטחה מהשרף שילך עבורו למקוה ויעתיר בעדו בטבילתו, אולי יוושע. אמר לו הרבי: "שוב אליו ואמור לו בשמי שבטבילתו לא תוכל לשלם חובותיך".

הבטיחו שוב השרף שזכות מצות התפילין שיניח בבוקר מסורה לו ובזכותה יוושע! אמר הרבי לגביר "אמור לו בשמי שבעלי החובות לא יקבלו זאת כתשלום"...

שמע השרף והלך לבית גיסו לשמוע מה רצונו. אמר לו הרבי מקוסוב: "רצוני שניסע שנינו אל אנ"ש ונאסוף עבורו כספים שישלם בהם חובותיו וישוב לעמוד על רגליו!" עשו כן והחזירוהו למעמדו. **באהלי צדיקים**

גדלותו של "משולח"...

תלאות רבות וייסורי נפש היו מנת חלקו של הרב **מפוניבז'** - הגאון רבי **יוסף שלמה כהנמן** זצ"ל כשהיה נודד ימים ולילות במסעותיו בחו"ל כדי להתרים עבור מוסדותיו. בימים ערך את פגישותיו עם אנשים ידידים ותורמים, ובלילות ניצל את הזמן כדי לגמוא את המרחקים שבין עיר אחת לרעותה.

לפעמים, כאשר אפסו כוחותיו בנדודים ובתלאות, היה נאנח וקורא: "אהא! מהיכן לוקחים את ה"משוגע" הזה שיוכל לעשות במקומי את המלאכה הזאת"...

והיה אומר: "ישיבת פוניבז' אינה שולחת שד"רים. יש לה רק "משולח" אחד ויחיד (הכוונה לעצמו) הידעתם מדוע? לפי שיצטרכו לשלם למשולח אחוז גבוה מאוד ולא ישאר כמעט מאומה. כי לדעתי כל כמה שיתנו לו זה עדיין לא מספיק. כמה שנשלם לו, לא יהיה בו משום פיצוי הולם עבור העלבונות והבזיונות שיספוג במהלך עבודתו"...

ופעם בשיחה עם תלמידי הישיבה סח להם הרב מפוניבז' כהאי לי שנא: "הידעתם תלמידי היקרים, מה נוסך בי את הכח להיטלטל נע ונד ברחבי תבל, ולהתגבר על הביישנות הטבעית שלי, על האיסטנסיות כדי לצלצל בפעמון הדלת של איזה ספקינדבן ולחזר על פתחיו? התשובה: מראה פניכם המאירות בהיכל הישיבה, כשאתם משולהבים בריתחא דסוגיא, כשהנכם עמלים בתורה - הוא היוצק בי את המרץ והעוז לעשות גם את הבלתי אפשרי!"

הרב מפוניבז'

להיות שותף בבניית בתי כנסיות ובתי מדרשות לתורה ולתפילה ולהפצת אור התורה בעולם!

נלמד מהפסוק: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (פרק כה"ח)

הובא בשו"ת שדי חמד מספרי האחרונים שאף כי לא מצינו מצוה מפורשת בפסוק לבנות בית הכנסת, וגם מוני המצוות לא מנו מצוה זו, מכל מקום נכלל ענין זה במצוות עשה "ועשו לי מקדש" כיון שדומים הם. וכן מובא בזוהר הק' (פרשת נשא): "ועשו לי מקדש" - סתם דכל בי כנישתא דעלמא מקדש איקרי [=כל בית כנסת בעולם נקרא מקדש].

שנינו באבות (פ"ה משנה יח): "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו". והקשו התוספות (יבמות קט:): הרי אמרו בגמרא (חגיגה טו.) על "אחר" שלימד תורה את רבי מאיר ויצא לתרבות רעה. רואים מעובדה זו שאף שזיכה את הרבים בכל זאת בא חטא על ידו ויצא לתרבות רעה?! ותירצו כי "אחר" היה רע מתחילתו שהרי אמרו עליו חז"ל (בחגיגה שם) שספרי מינים היו נושרים מחיקו. אבל מי שהוא טוב מתחילתו ומזכה את הרבים עליו אמרו ש"אין חטא בא על ידו".

הגה"צ רבי אליהו דושניצר זצ"ל אמר באחת משיחותיו בשם **החפץ חיים** (הובא בספרו **נחלת אליהו**): את ענייני הרוחניות יש ללמוד ולהבין מעיני הגשמיות, וידוע מטבעו של עולם כי אם יעבוד אדם בעצמו, אף אם יעבוד יומם ולילה בכל כוחו, הרי אין מצוי שמעבודת עצמו בלבד יתעשר בדרך הטבע, אבל אם יהיה לו בית חרושת וישכור פועלים ולמאות או לאלפים שיעבדו לחשבוננו, אזי בנקל יוכל להתעשר הרבה ע"ז תוך זמן קצר.

כך הדבר ברוחניות, אם עובד אדם לעצמו קשה לו להתעשר ברוחניות, כי מה אנו ומה כוחנו, אבל אם יהיה לו זכות במוסדות התורה והחסד, יהיה לו זכות בתורה של רבים ובחסד של רבים, ואז יכול להתעשר ע"ז ברוחניות הרבה, וממילא יתרבו זכויותיו גם ליום הדין.

מובא ב"כתבי הסבא מקלם" (ח"ג) כי הגאון **רבי חיים יעקב נפתלי זילברברג** זצ"ל (מגדולי פולין) כתב באיגרתו לגאון **רבי יוסף חיים זוננפלד** זצ"ל כי עסוק הוא בטרדות מצוה וחזיון התורה והדת עד למעלה ראש ואין לו זמן ללמוד כראוי "הזמן הולך ועובר בלי עסקי בלימוד וכבר שאלתי אודות זה לידיד נפשי הגאון הצדיק **החפץ חיים** וצעק ככרוכיא כי בזמן הזה זיכוי הרבים עיקר!" ומי יתן שיעלה בידנו לזכות את הרבים..."

מעלת המזכה את הרבים - אף בלי כוונה לשמה

סיפר הגאון רבי **יעקב נפתלי זילברברג** זצ"ל, מגדולי פולין: זכורני כאשר חנכו בעיר וירשוב את בית המדרש שהקים מכספו הנדיב רבי מרדכי באנוש ז"ל, דרש לכבוד המאורע רב העיר, רבי **יעקב שמחה רהפיש**, וכה אמר:

שנינו "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו". מאי "כל"? אלא בכל מצוה שאדם עושה, הרבה תלוי אם נתכוון לשמה, אך בזיכוי הרבים אפילו לא היתה כוונתו כל כך נקיה מסיגים, הרי בתוך הרבים בודאי נמצאין אנשי סגולה אשר לבם לשמים, ומכיון שזכות הרבים תלויה בו, גם הוא זוכה ונשכר בעד מעשהו הטוב כאילו אין בו שום פניה. וזה "כל המזכה". לרבות אף מי שיש לו פניות בלבד.

ובגודל תמימותו וצדקותו הפטיר הרב באותו מעמד: אם הנדבן רבי מרדכי באנוש נתכוון כליל לשם שמים, בודאי דבר גדול הוא, אך אפילו אם קיננה בלבו איזו פניה, הריהו בכל אופן "מכל המזכה את הרבים".

ממעיינות הנצח - אבות

קוראים נכבדים! האם ידעתם?

לדעת הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל, מדוע כמצות צדקה לעניים ישנה סגולה מיוחדת לקרב את הגאולה?



מאלו אנשים אסור לגבות צדקה?



האם נשים ונערות רשאיות לחזר על הפתחים ולגבות מעות לצדקה? והאם ראוי לילדים קטנים לגבות צדקה?



כיצד התרימו הגאונים בעל ה"אור שמח" והרוגוצ'ובר את עשירי עירם דווינסק עבור צרכי עניים?



מדוע פסק הרמב"ם (בפי"א מנחלות - יא) שמי שנשטתה, בית דין לוקחים צדקה מנכסיו, הרי שוטה פטור מהמצוות ובכללם מצות צדקה?



הגמרא (ברכות כה.) מספרת ששומר בית המדרש לא נתן להכנס לתלמידים ש"אין תוכם כבדים" (עפ"י הוראת רבן גמליאל). מנין ידע השומר מי אין תוכו כבדו, וכי יודע מחשבות הוא?



מה השיב רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל לשאלת החפץ חיים: הרופא אשר עליו ללמוד מטעמי בריאות, אם יישב מול ספר סגור, זה חילול ה', ואם יפתח וידאה כאילו לומד, זו גניבת דעת?



מדוע לא רצו ראשי הקהל בעירת פוניבו? למסור את משכרותו של הרב דפוניבו, לידי, אלא רק לידי הרבנית?



מדוע רצה רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל להדביק בעצמו את הבולים על מעטפת כספי צדקה ששלח בדואר?



באיזה שחר משמים זכה רב יהודה צדקה זצ"ל על כך שהלך במסירות נפש לדרוש בדברי תורה במקום סכנה?



על שאלות אלו ועוד רבות אחרות, תוכלו למצוא תשובות מעניינות "איש לרעהו" - שמות, פרשת תרומה: עמודים שסה - תיד

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

חיים חד-פעמיים? / הרב נפתלי וינברג

תורה יודע מה מתרחש בחדר האוכל והוא הגיב כך: "ניסיתי להילחם נגד הפינוק - והתייאשתי".

* * *

הצבנו את שתי האפיזודות יחדיו, ולא לחינם: הן כרוכות וקשורות זו בזו בקשר עמוק!

"כל הדור מפונק" אלו הן 3 מילים אותן שמעתי מפי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. מאז ששמעתי ממנו את המשפט הנחרץ הזה, חלפו כמה וכמה שנים, והמציאות כמוהן לא משתפרת מאליה אלא לצערנו הולכת ומחמירה.

נשוב ל"תופעת החד-פעמי". לא צריך להיות פסיכולוג-חברתי כדי להבין מה גורם לאנשים לצרוך יותר ויותר 'חד-פעמי'. זה פשוט יותר קל ונוח! זה מפנק... "דור האינסטנט" כינו זה מכבר את דורנו. מושגים כמו יציבות, טווח-ארוך, הולכים ונעלמים (במהירות האינסטנט). 'השתמש וזרוק', 'אכול ושתה כי מחר...'

* * *

פלוני, בחור בן 14 נכנס ללמוד בישיבה קטנה, או בחור בן 17 שנכנס ללמוד בישיבה גדולה, האם הוא מתייחס לישיבה כאל מקום לימודיו הקבוע? לא בטוח. ייתכן שהוא חושב לעצמו "בא נבדוק אם הישיבה מתאימה לי". ברור שאורח חשיבה זה מונע ממנו להשתדל להתאים את עצמו לישיבה. אם בכל רגע נתון הוא יכול לברוח מכאן, אז למה לו להשקיע כאן?! וכל זאת מפני שהוא לא חי בעולם של יציבות וקביעות - אלא בעולם בו ניתן להחליף הכול במהירות אקספרס.

אלמוני, בחור שמתחנך ומקים את ביתו. הערובה היחידה לכך שהוא ישקיע את כל כוחותיו בבניית הבית, היא הידיעה שהוא מוכרח לעשות זאת. אחרת, הוא ימנע מלהשקיע וללחוץ נגד מידותיו הרעות - שכן יש לו דרך קלה יותר: לברוח משדה המערכה. ולמה לא? יש הרבה "דגים בים", למה שאני אשתנה, מה פתאום? שהצד השני ישתנה!

* * *

הבה נשאל את עצמנו: האם רק הילדים אשמים? הרי תלוי איך חינכו אותם בבית!

לנו, כהורים ומחנכים, אסור לשבת בחיבוק ידיים. חובתנו להחזיר לחניכנו את היציבות, את הקביעות, ואת הכוח להתמודד ולא לברוח. ואז נגיע למצב שגם אם האוכל לא יהיה כל כך טעים, הוא לכל הפחות לא יזכה לכינוי "מגעיי".

לא פתחנו חברה ליבוא כלי פורצלן, וממש אין לנו התנגדות לשימוש בחד-פעמי. השאלה היא רק האם סגנון השימוש הקבוע בחד-פעמי, לא נובע מהלך חשיבה שאף הוא חדשני. שאף הוא ארעי, זמני ובר-חלוף. ובמילים ברורות יותר: חיים רוחניים שורשיים ויציבים מהווים אנטיתזה מוחלטת לחד-פעמי ולפינוק יתר. היסוד של (מקום קבוע) הוא יסוד גדול מאוד ושייך להרבה תחומים ביהדות, מעבר ל'מקום תפילה' (כמובן שאין כוונתנו לשימוש מוצדק בחד-פעמי בשעת הצורך).

בסיכומו של דבר אסור לנו להתחמק מלהתמודד עם הזרמ-ים הזרים בגלות קשה זאת. חייבים להלחם בחכמה בעד סגנון החיים של יציבות, קביעות, מידות טובות, אהבת ישראל אמיתית, הכרת הטוב ועונה אמיתית כדי שיאמר עלינו "ישראל אשר בך אתפאר":

בחתונות רבות נוהגים "הבדחנים" לספר את הסיפור הבא: מעשה באדם שבמקום "הוא ימשול בך" התקיים בבית שלו "והיא תמשול בך".

מידי שבת הוא נאלץ לעמוד שעה ארוכה בתום הסעודה, ולשטוף את הכלים בהם השתמשו. העייפות, השומן שהיה דבוק לכלים - כל אלה הסבו לו צער רב.

לימים פגש ידיד טוב ושח באוזניו את הצרה בה הוא נתון. יעץ לו הידיד: "מה הבעיה? תשתמש בחד-פעמי!"

שמח האיש על העצה והחל מהשבת הקרובה עבר להשתמש בכלים חד פעמיים.

במוצאי שבת התקשר אליו הידיד והתעניין: "נו, עכשיו הכול בסדר? אה?!"

מיודענו התקשה להסתיר את כעסו ופלט באוזני ידידו: "מה עשית לי! הרבה יותר קשה לקרצף חד-פעמי מאשר כלים רגילים!..."

* * *

ובכן, רבותי, הגיע הזמן לבדוק: האם באמת עדיף להשתמש בחד-פעמי? מסתבר שברגע הראשון נשמעת באוזניכם השאלה כעניין זניח שמיותר לעסוק בו. הבה נבדוק אם אכן כך הם פני הדברים.

התעוררו לנושא בעקבות המקרה הבא. באחת השבתות התארח בביתנו אשה נכבדה. במהלך הסעודה היא העלתה הנחתיסוד אקטואלית וחשובה. ברצותה להוכיח את נכונות דבריה, סיפרה האישה כך:

את שדרת החנויות עליהן אני מדברת, אני מכירה מזמן. מידי פעם אני מגיעה לשם על מנת לבצע את קניותי. תמיד זכרתי שבאחת החנויות מוכרים מוצרי חד-פעמי, כאשר בשתי החנויות שצמודות לה - מימין ומשמאל - מוכרים מוצרים אחרים.

ביום בהיר נקלעתי למקום, והבחנתי ששתי החנויות הסמוכות לחנות שמוכרת מוצרי חד-פעמי "נעלמו". שום סופת הוריקן לא העיפה אותן משם, מה שקרה זה שחנות ה'חד-פעמי' התרחבה לשני הצדדים - על חשבון שתי החנויות שנסגרו.

המקרה הקטן הזה - והלא משמעותי לכאורה - גרם לי להתעורר ולהבחין בתופעה הרבה יותר רחבה שאנו מצויים בה: "תופעת החד-פעמי".

* * *

באפיזודה הבאה נפגשים הורים רבים:

"אני יותר לא אוכל ב'חדר' " מכריז הילד בחגיגות.

מידי חודש משלמים ההורים ממיטב כספם עבור הארוחות שהוא צורך בתלמוד-תורה, אך הילד מתעקש שהוא לא מעוניין בהן. כאשר מנסים לשדל אותו הוא מכנה את המזון: "אוכל מגעיי" (אל תשלים את החסר! לומר מילה כזאת על אוכל שהקב"ה בטובו ובחסדו נותן לנו, האם אין זה פשע ועזות וכפיות טובה? אמנם הילד אמר את המילה בתום לב)

אם ננסה לבדוק את התפריט אותו הוא מכנה במילות גנאי, נגלה: לחם, עוף, שניצל, ירקות - וכהנה מוצרים יקרים ומזינים.

אם הבן-ייקיר הלזה היה הילד היחיד שמשמין את המזון, לא היינו מציגים זאת כתופעה. אך מתוך השמועות שמגיעות לאוזננו מסתבר שילדים לא מעטים מזדהים עם צורת הסתכלות זו.

כשחקרתי את הנושא יותר לעומק, שמעתי שמנהל של התלמוד